

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет соціології та права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан ФСП

А.А. Мельниченко
(підпис)

« 21 » червня 2018 р.

(підпис) (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Історія державного управління в Україні
(назва кредитного модуля)

РОБОЧА ПРОГРАМА
кредитного модуля

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

спеціальність 054 Соціологія, 231 Соціальна робота, 281 Публічне управління та адміністрування
(шифр і назва)

освітня програма ОПП: «Соціологія», «Соціальна робота», «Публічне управління та адміністрування»
(ОПП/ОНП, назва)

форма навчання денна _____
(денна/заочна)

Ухвалено методичною комісією
ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського
Протокол від 20.06.2018 р. № 2

Голова методичної комісії

К.Л. Попов
(підпис) (ініціали, прізвище)

« 20 » червня 2018 р.

Київ – 2018

Робоча програма кредитного модуля «Історія державного управління в Україні»
(назва кредитного модуля)

складена відповідно до програми навчальної дисципліни «Історія державного управління в Україні»
(назва навчальної дисципліни та код за ОП)

Розробники робочої програми:

Професор, к.і.н. Ковальський Борис Павлович
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Старший викладач, к.і.н. Перга Юрій Миколайович
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри історії

Протокол від « 23 » травня 2018 року № 2

Завідувач кафедри

 С.О. Костилева
(підпис) (ініціали, прізвище)

«23» травня 2018 р.

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018 рік
© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 20__ рік

1. Опис кредитного модуля

Рівень ВО, спеціальність, освітня програма, форма навчання	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Рівень ВО <i>Перший (бакалаврський)</i>	Назва дисципліни, до якої належить кредитний модуль « <u>Історія державного управління в Україні</u> »	Лекції __18__ год.
Спеціальність: <i>для усіх спеціальностей</i>	Цикл <i>загальної підготовки</i>	Практичні (семінарські) __18__ год.
Освітня програма <i>(ОПП усіх спеціальностей)</i>	Статус кредитного модуля <i>вибірковий</i>	Лабораторні роботи <i>немає</i>
		Самостійна робота __24__ год., у тому числі на виконання індивідуального завдання <i>немає</i>
	Семестр I або II	Індивідуальне завдання <i>немає</i>
Форма навчання <i>денна</i>	Кількість кредитів ECTS - 2 (60)	Вид та форма семестрового контролю <i>залік; усний</i>

Предмет «Історія державного управління в Україні» - складова навчального процесу в практиці вищої школи України. Мета вивчення цієї дисципліни – формування у майбутніх спеціалістів адміністративного менеджменту теоретичних знань і практичних навиків з аналізу поточної ситуації в сфері державного та муніципального управління з врахуванням історичного досвіду.

Дисципліна розглядає причини та особливості становлення апарату державного управління в Україні, простежує його еволюцію на певних етапах історичного розвитку в залежності від того, в складі яких держав перебували українські землі. Розвиток державного управління показано майже протягом трьох тисячоліть, починаючи від перших держав на території України (УІІ ст. до н.е.) до теперішніх часів (початок ХХІ ст.). В дисципліні матеріал є матеріал про особливості державного управління тих чи інших держав, що існували в різні часи на території України, про досвід українського державотворення в князівську та козацьку добу, під час визвольної боротьби українського народу 1017-1921 рр. та в умовах здобуття Україною незалежності в 1991 р.

Структура дисципліни відтворює основні етапи розвитку української державності. Вступний розділ дозволяє студентам ознайомитися з основними поняттями про державу з її органами управління, її типами, видами правління, політичними режимами, які існували в історії не тільки України, але й людства в цілому. Це дасть їм уявлення про різноманітність світового досвіду державотворення та державного управління, про те, що державний устрій нашої країни на сучасному етапі – тільки один із багатьох варіантів, обумовлений різними факторами (природньо-географічними, геополітичними,

економічними, етнічними та ін.). В заключній частині підводяться підсумки історичної долі Української держави.

2. Мета та завдання кредитного модуля

2.1. Мета дисципліни: сприяти формуванню у студентів компетентності, розуміння історичної ретроспективи, засвоєнню знань про основні етапи, процеси і події в історії державного управління в Україні з часів створення національної держави до сьогодення в контексті основних тенденцій державного розвитку цивілізації. На основі цих знань студенти мають набути низки здатностей:

- здатність аналізувати державотворчі процеси минувшини;
- володіти культурою виступів на суспільно-політичні, адміністративно-управлінські теми та компетентно проводити наукові диспути і дискусії, аргументовано відстоювати власну позицію;
- робити наукові висновки і узагальнення, застосовувати історичний досвід для розуміння і розв'язання сучасних проблем державотворення.

2.2. Основні завдання навчальної дисципліни.

В результаті засвоєння навчальної дисципліни студенти мають

знати:

- основні суб'єктивні і об'єктивні умови утворення державності в Україні;
- наукові підходи, особливості періодизації історії державного управління;
- сучасні методологічні варіанти до вивчення історії державного управління в Україні;
- основні історіографічні концепції дисципліни;
- основні етапи міжнародної значимості, впливу історичного поступу української державності;
- роль і місце соціальних структур і соціальних відносин в українському державному і управлінському будівництві;
- історичні аспекти участі українського народу в загальнодержавному, регіональному, місцевому управлінні.

уміти:

- розглядати явища історії державного управління в Україні розвитку і в зв'язку з міжнародними історичними умовами конкретного періоду;
- орієнтуватися в історико-етнографічних особливостях державного будівництва і управління в регіонах України, співвідносити історичні процеси в них з природними умовами та зовнішньо-політичними зв'язками.
- удосконалити досвід роботи з різними типами й видами джерел інформації;
- застосовувати набуті знання з історії державного управління в Україні для вирішення конкретних інформаційно-пошукових завдань.
- самостійно узагальнювати й аналізувати знання, здобуті в ході засвоєння дисципліни, пов'язувати їх з знаннями з інших навчальних дисциплін;

набути досвід:

- встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями і явищами в історії державного управління в Україні;

— науково, коректно застосовувати порівняльно-історичний метод щодо явищ в історії державного будівництва;

— аналізувати діяльність видатних державних діячів, політиків, інших історичних осіб на тлі історичних зрушень;

— усвідомлювати роль і місце історії державного управління України в світовому розвитку міждержавних стосунків людської цивілізації.

3. Структура кредитного модуля

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Семінарськ і	СРС
1	2	3	4	5
Модуль I Виникнення та розвиток Української держави і системи управління в період IX-XIX ст.				
Розділ I Вступ. Предмет та завдання курсу.	8	2	2	4
Тема 1 Геополітичне становище України та його вплив на формування української державності, структур і механізмів управління.		1	0	2
Тема 2 Державне управління в період Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.		1	2	0
Розділ II	8	2	2	4
Тема 1 Організація державної влади та козацького самоврядування на Запорозькій Січі.		1	1	2
Тема 2 Гетьманат – устрій та державне управління (XVII-XVIII ст.).		1	1	2
Розділ III	8	4	2	2
Тема 1 Періоди перебування історично українських земель в складі інших держав. Підпорядкування їх управлінським структурам (центральним, регіональним).		2	1	2
Тема 2 Державницька думка в Україні в XIX – на початку XX ст. Національно-демократична концепція побудови Української держави. Розробка класократично-монархічної моделі української держави органів державного управління в працях В. Липинського. Націократична		2	1	0

модель побудови Української держави в працях Д.Донцова та М.Сціборського				
Розділ IV	8	2	2	4
Тема 1 Відродження Української національної держави в умовах I Світової війни, національної революції, громадянської війни та іноземної інтервенції.		1	1	4
Тема 2 Роль і місце УНР, УД, Директорії, ЗУНР в формуванні центральних, регіональних і місцевих органів державного управління.		1	1	0
Разом за модулем 1	32	10	8	12
Модуль II Державне будівництво і управління в Україні 1921-2017 рр.				
Розділ V	4	2	2	0
Тема 1 Радянська модель побудови держави та створення органів управління. Втілення цієї моделі на практиці в Україні (1917-1945 рр.).				
Тема 2 Республіканські структури УРСР в повоєнний період та в умовах поглиблення кризи радянської системи часів «перебудови» (1945-1991 рр.).	4	2	2	0
Розділ VI	6	2	2	2
Тема 1 Формування органів державної влади та управління в умова проголошення України незалежною державою.				
Тема 2 Пошук оптимальної моделі побудови демократичної України (1991-2017 рр.).	6	2	2	2
Разом за модулем 2	20	8	8	4
Підготовка до заліку	6			6
<i>Залік</i>	2		2	
Всього годин	60	18	18	24

4. Лекційні заняття

Модуль I Виникнення та розвиток Української держави і системи управління в період IX-XIX ст..

Розділ I.

Лекція I. Вступ. Предмет та завдання курсу.

Державне управління в період Київської Русі та Галицько – Волинського князівства.

План

1. Предмет і завдання дисципліни.

2. Геополітичне становище України та його вплив на формування української державності, механізмів її управління.
3. Система управління князівського періоду (IX – XIV ст.). Київська Русь, Галицько-Волинське князівство.

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:

Історичні карти: «Київська держава середина XII – початок XIII ст.».

Таблиці: «Політичний устрій Київської Русі».

Рекомендовані джерела:

1. Історія України: Джерельний літопис – К.: КВЦ, 2012, - с. 31-44.

Основна література:

1. Грабовський С., Ставрояні С., Шкляр Л. Нарис з історії українського державотворення. – К., 1995.
2. Дігтяр П. Історія держави і права України. – К., 1997.
3. Орленко В.І. Історія державного управління в Україні: Навчальний посібник. – Київ: КНЕТУ, 2001.
4. Бойко О.Д. Історія України: Навчальний посібник. 3-тє видання, виправлене, доповнене. – К.: Академвидав., 2007.
5. Киричук В. Історія державного управління в Україні. – К.: НТУУ "КПІ", 2000.

Додаткова література:

1. І. Підкова, Р. Шуст. Довідник з історії України. – К.: Генеза, 2006.
2. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України: Навч. посіб. – К.: Атіка, 2006.

Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання: Державне управління в Кіммерії, Скіфії та Сарматії.

1. Особливості державного управління в Кіммерії, Скіфському царстві.
2. Сарматська держава, її державний устрій та органи управління.
3. Антське царство – праукраїнське державне утворення, його державний устрій.
4. Державне управління в часи князювання Володимира Святославовича та Ярослава Мудрого.
5. Продовження в Галицько-Волинському князівстві – державницьких традицій Київської Русі.

Розділ II

Лекція II. Статус України та органи її державної влади і управління в литовсько – польський період та Гетьманщини.

План.

1. Організація державної влади в період перебування в складі Литви.
2. Докорінні зміни системи управління в українських землях в період польського панування.
3. Зародки і основи державної влади та козацького самоврядування в Україні в XV – XVIII ст.

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:

Історичні карти:

- «Польсько – Литовська експансія»
- «Українські землі у складі Російської імперії на поч. XVIII ст.»
- «Державне управління в Гетьманській державі Б.Хмельницького»

Рекомендовані джерела:

1. Історія України: Джерельний літопис – К.: КВІЦ, 2012, - с. 75-78.

Основна література:

1. Киричук В. Історія державного управління в Україні. – К.: НТУУ "КПІ", 2000.
2. Довідник з історії України. За ред. І. Підкови та Р. Шуста. – К.: Генеза, 2006.
3. Єрмолаєв В.М., Козаченко А.І. Органи влади і управління української держави(XVII-XVIII ст.). – Харків. Право.2002.
4. Запорозька січ – зародок української держави. Матеріали науково – практичної конференції. 23-24 листопада 2005 р. – К.: Вид. НАУ. 2006.
5. Історія України. За заг. Ред.. В.А. Смоля. – К., 1998.
6. Мала енциклопедія етнодержавознавства. – К., 1996.

Додаткова література:

1. Костомаров М. Книга буття українського народу. – К., 1994.
2. Мала енциклопедія етнодержавознавства. – К., 1996.

Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:

1. Запорозька Січ – особлива форма української національної держави та народовладдя. Структура органів козацького самоврядування.
2. Формування центральних органів державної влади та управління в ході визвольної війни українського народу 1648-1654 рр. під проводом Б.Хмельницького.
3. Система органів державної влади та управління в Лівобережній Україні в період Гетьманщини та політика російського царизму по обмеженню її автономних прав.

Розділ III

Лекція III. Адміністративно – територіальний устрій та державне управління в Україні після ліквідації Гетьманщини.

План

1. Реорганізація системи управління після ліквідації Гетьманщини в Російській імперії.
2. Форми управління в західноукраїнських землях, що були у складі Австрійської імперії.

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:

Історичні карти:

- «Українські землі у складі Російської імперії»

Рекомендовані джерела:

1. Довідник з історії України. – К.: Генеза. – 2006.

Основна література:

1. С. Крупчан, Т. Крупчан, О. Скопенко, О. Іванюк., Ф. Левітас, М. Тараненко. Новий довідник: Історія України. – К.: тов «Казка», 2006.
2. Игнатов В.Т. История государственного управления России. – М.:2006.
3. Хрестоматія історії і права України. За ред. В.Д. Гончаренка. – К.: 2000.
4. Киричук В. Історія державного управління в Україні. К.: НТУУ "КПІ", 2000.
5. Костомаров М. Книга буття українського народу. – К., 1994.
6. Історія України. Соціально-політичні аспекти. Заг. ред Б.П. Ковальського – ч.ІІ – К.: 2003.

Додаткова література:

1. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу. Українська державницька ідея... Укл. О. Шакало. – К.: МАУП, 2007.
2. Надолішній П.І. Теорія та історія державного управління. Навч. посібник. – Одеса.: ОРІДУ НАДУ, 2006.
3. Іванов В.М. Історія державного права України. Навч. посіб. – К.: Атіка, 2007.

Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:

1. Реорганізація адміністративно-територіального устрою на Україні після ліквідації Гетьманщини та Запорозької Січі.
2. Адміністративно-територіальний устрій Галичини, Північної Буковини та Закарпаття. Система державної влади та управління на західноукраїнських землях.

Лекція IV. Державницька думка в Україні в XIX – на початку XX ст.

План

1. Питання української державності в програмних документах Кирило-Мефодіївського братства.
2. Модель української держави М. Драгоманова
3. Розвиток ідеї автономізму та федералізму в працях М. Грушевського.

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:

Таблиці:

- «Формування органів державного управління в Україні в період Центральної Ради».

Рекомендовані джерела:

1. І. Підкова, Р. Шуст. Довідник з історії України. – К.: Генеза, 2006.

Основна література:

1. Історія державного управління в Україні. За ред. В. Філіповського: К., 2007.
2. Гісем О.В., Мартинюк О.О. Історія України: Навч.-практичний посібник. – Х.: «Ранок», 2010.
3. История менеджмента: Учеб. пособие/Под ред. Д. Валового. – М., 1997.
4. Молдаван В. Основи держави і права. – К., 1994.
5. Киричук В. Історія державного управління в Україні. К.: НТУУ "КПІ", 2000

Додаткова література:

1. Дігтяр П. Історія держави і права України. – К., 1997.
2. Донцов Д. Історія розвитку української державницької ідеї. – К., 1991.
3. Драгоманов М. Вибране. – К., 1997.
4. Історія України. За заг. Ред.. В.А. Смолія. – К., 1998.

Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:

1. Проаналізуйте процес виникнення та розвитку активної теоретичної діяльності видатних українських діячів в галузі державного будівництва.
2. З'ясуйте обставини еволюції науки про відродження української держави.

Розділ IV

Лекція V. Теорія і практична організації державного управління в УНР, УД і на території ЗУНР (1917-1920).

План

1. Діяльність Центральної Ради по відродженню української національної держави.
2. Формування органів державного управління в Україні. III та IV Універсали ЦР. Директорія УНР.
3. Створення УД П.Скоропадського та її теоретичні засади.
4. Національно – демократична концепція побудови ЗУНР.

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:

Таблиці:

- «Державне управління і період правління гетьмана П.Скоропадського»
- «Державне управління періоду Директорії УНР»

Рекомендовані джерела:

1. Мироненко О.М., Римаренко Ю.І. Українське державотворення. Словник-довідник. – К.: - с. 242-245.

Основна література:

1. Гісем О.В., Мартинюк О.О. Історія України: Навч.–практичний посібник. – Х.: «Ранок», 2010.
2. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів до 21 ст. – Х.: «Одісей», 2008.
3. Малиновський В.Я. Державна служба: теорія і практика.: Навч. посібник. – К.: Атіка, 2003.
4. Киричук В. Історія державного управління в Україні. К.: НТУУ "КПІ", 2000.
5. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Л., 1995.

Додаткова література

1. Шевчук В.П., Тараненко М.Т. Історія української державності. Курс лекцій. – К.: 1999
2. Музиченко П. Історія держави і права України. – К.: 1999

Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:

1. Визначіть основи організації державної влади та управління в період Гетьманату.
2. З'ясуйте причини розробки в працях В.Липинського класократично-монархічної моделі української держави та системи органів державного управління.
3. Покажіть відмінності державного управління в УНР та ЗУНР.

Модуль II Державне будівництво і управління в Україні в 1921-2017 рр.

Розділ V

Лекція VI. Радянська модель побудови держави та її органів центрального, регіонального і місцевого рівнів управління (1917-1945 рр.)

План

1. Форма і суть держави диктатури пролетаріату та її системи управління.
2. Реформації органів влади у відповідності до конституцій 1919, 1929, 1937 УРСР

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:

Таблиці:

- «Державне управління в Україні за конституціями 1919 р. та 1937 р.»

Рекомендовані джерела:

1. Історія України: Джерельний літопис – К.: КВЦ, 2012, - с. 482-487, 526-528.

Основна література

1. Киричук В. Історія державного управління в Україні. К.: НТУУ "КПІ", 2000
2. Ковальський Б.П. Історія України. – К.: 1998
3. Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. - К. 2001.
4. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – с. 106-115.

Додаткова література

1. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. Курс лекцій. – К.: 1999
2. Музиченко П. Історія держави і права України. – К.: 1999

Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:

1. Проаналізуйте державне управління в період встановлення та зміцнення радянської влади в Україні (грудень 1917-1929рр.)
2. З'ясуйте причини перебудови державного апарату управління в Україні у зв'язку створенням СРСР.
3. За яких обставин відбувалась «перебудова» в УРСР в II половині 80-х років.

Лекція VII. Республіканські структури УРСР в повоєнний період та в умовах поглиблення кризи радянської системи часів «перебудови» (1945-1991 рр.).

План

1. Централізація влади в Україні державного будівництва, адміністративно-територіальних реформацій та періодів їх лібералізації.
Презентація
2. Об'єктивні умови і суб'єктивні фактори кризи соціалістичної системи і СРСР на рубежі 80-90х років ХХ ст..

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:

Таблиці:

– «Державне управління в Україні за конституціями 1919 р. та 1937 р.»

Рекомендовані джерела:

2. Історія України: Джерельний літопис – К.: КВЦ, 2012, - с. 482-487, 526-528.

Основна література

5. Киричук В. Історія державного управління в Україні. К.: НТУУ "КПІ", 2000
6. Ковальський Б.П. Історія України. – К.: 1998
7. Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. - К. 2001.
8. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – с. 106-115.

Додаткова література

3. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. Курс лекцій. – К.: 1999
4. Музиченко П. Історія держави і права України. – К.: 1999

Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:

4. Проаналізуйте державне управління в період встановлення та зміцнення радянської влади в Україні (грудень 1917-1929рр.)

5. З'ясуйте причини перебудови державного апарату управління в Україні у зв'язку створенням СРСР.
6. За яких обставин відбувалась «перебудова» в УРСР в II половині 80-х років.

Розділ VI

Лекція VIII. Формування і діяльність органів державної влади та управління в умовах суверенної України.

План

1. Проголошення суверенітету України та формування нової системи влади.
2. Демократизація органів управління.
3. Конституційний процес і його вплив на розвиток держави, залучення громадян до управлінських фондаций.

Презентація.

4. Еволюція управлінських процесів 2004-2017 рр.

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:

Таблиці:

- «Державне управління в Україні за Конституцією 1996 р.»
- «Структура Верховної Ради України»

Рекомендовані джерела:

1. Конституція України. – К.: 2014 (зі змінами та доповненнями)

Основна література

1. Історія України. Соціально-політичні аспекти: Навч. посібник. / *Заг. ред. Ковальського Б.П.– Ч. П.– К., 2003.*
2. Киричук В.В. Історія державного управління в Україні. – К. 2000.
3. Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. - К. 2001.
4. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Львів, 1995. – с. 37.
5. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні. Підручник Бодрова І.І., Болдирев С.В., Величко В.О. – Харків: 2013 .

Додаткова література

1. Музиченко П. Історія держави і права України. – К. 1999.
2. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. Курс лекцій. – К. 1999. – с. 76-88.
3. Конституція України. К., 1996.

Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:

1. Логіка побудови системи управління в незалежній Українській державі (1991-2014 рр.)
2. З'ясуйте причини подальшої трансформації державної влади і місцевого самоврядування, закріплення основних принципів їх діяльності в Конституції України 1996, 2004, 2014 рр..
3. Дальший пошук оптимальної моделі української держави сучасних умовах.

Лекція IX. Пошук оптимальної моделі побудови демократичної України (1991-2017 рр.).

План

1. Конституційний процес і його вплив на розвиток держави, залучення громадян до управлінських фундацій.

Презентація.

2. Еволюція управлінських процесів 2004-2017 рр.

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:

Таблиці:

- «Державне управління в Україні за Конституцією 1996 р.»

- «Структура Верховної Ради України»

Рекомендовані джерела:

2. Конституція України. – К.: 2014 (зі змінами та доповненнями)

Основна література

6. Історія України. Соціально-політичні аспекти: Навч. посібник. / Заг. ред. Ковальського Б.П.– Ч. П.– К., 2003.
7. Киричук В.В. Історія державного управління в Україні. – К. 2000.
8. Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. - К. 2001.
9. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Львів, 1995. – с. 37.
10. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні. Підручник Бодрова І.І., Болдирев С.В., Величко В.О. – Харків: 2013 .

Додаткова література

4. Музиченько П. Історія держави і права України. – К. 1999.
5. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. Курс лекцій. – К. 1999. – с. 76-88.
6. Конституція України. К., 1996.

Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:

4. Логіка побудови системи управління в незалежній Українській державі (1991-2014 рр.)
5. З'ясуйте причини подальшої трансформації державної влади і місцевого самоврядування, закріплення основних принципів їх діяльності в Конституції України 1996, 2004, 2014 рр..
6. Дальший пошук оптимальної моделі української держави сучасних умовах.

5. Семінарські заняття

Семінарські заняття мають за мету сприяти поглибленому засвоєнню і закріпленню проблемних теоретичних питань навчальної дисципліни; сформувати у студентів вміння працювати з історичною, суспільно – політичною та навчально-методичною літературою, мовної культури, логічного й художньо-образного мислення, загальної культури особистості з урахуванням спеціальності, обраної студентом, а також навички готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, приймати активну участь у дискусії, робити науково обґрунтовані оцінки досягненням минулого та сучасного рівня історико-культурного розвитку; узагальнювати, критично осмислювати та адекватно оцінювати нагромаджений в історії зарубіжний та вітчизняний історико-культурний досвід.

№ з/п	Назва теми заняття
1	<p style="text-align: center;"><u>Державне управління в у період Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.</u></p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична влада та державний устрій Київської Русі, місце і роль в ній великого князя, боярська дума та народних зборів (віче). 2. Галицько-Волинське князівство – поєднання державницьких традицій Київської Русі з посиленням в ньому західного впливу на формування органів державного управління. <p style="text-align: center;">Рекомендовані джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія України: Джерельний літопис. – К. 2012. – С. 31-44. 2. Мироненко О.М., Римаренко Ю.І. та ін.. Українське державотворення. Словник – довідник. – К., «Либідь», 1997. – С. 87-89, 224, 406-408. <p style="text-align: center;">Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Киричук В. Історія державного управління в Україні-С.29 -38. 2. Киричук В., Тимцуник В. Історія державного управління. С.38 -49. 3. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. -С. 16-31. <p style="text-align: center;">Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дігтяр П.А. Історія держави і права України. – С.14-19, 28-32. 2. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. – С.24 -53. <p><u>Завдання на СРС Опрацювати питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державне управління в часи князювання Володимира Святославовича та Ярослава Мудрого. 2. Особливості державного устрою Галицько-Волинського князівства, його структур управління.
2	<p style="text-align: center;"><u>Козацьке самоврядування в Запорозькій Січі. Державне управління в Українській гетьманській державі Б. Хмельницького, періоду «Руїни» та правління І. Мазепи</u></p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Запорозька Січ – особлива форма української національної держави та

	<p>народовладдя. Структура органів козацького самоврядування.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Формування центральних органів державної влади та управління в ході визвольної війни українського народу 1648-1654 рр. під проводом Б. Хмельницького. 3. Адміністративно-територіальний устрій та місцеві органи управління. 4. Система органів державної влади та управління в Лівобережній Україні в період Гетьманщини та політика російського царизму по обмеженню її автономних прав. <p style="text-align: center;">Рекомендовані джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія України: Хрестоматія у 2-х частинах: Ч. 1 – К.: 1996. – С. 199-203. <p style="text-align: center;">Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Киричук В.В. Історія державного управління в Україні. – К. 2000. – с.53-64. 2. Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. – К. 2001. – с.68-83. 3. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Львів, 1995. – с. 38-51. <p style="text-align: center;">Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Іванов В.М. Історія держави і права України. Навчальний посібник К. 2007 – с. 202-214. 2. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. Курс лекцій. – К. 1999. – с.114-136. <p style="text-align: center;">Завдання на СРС Опрацювати питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте адміністративну систему Запорізької Січі. 2. Висвітліть причини зростання її авторитету в суспільстві. 3. Охарактеризуйте адміністративну систему Гетьманщини в 1687-1708 рр.. 4. Висвітліть причини падіння її авторитету в період гетьманування І. Скоропадського.
3	<p style="text-align: center;"><u>Державне управління в Україні в період перебування її в складі Речі Посполитої. Адміністративно-територіальний устрій та державне управління в Україні після ліквідації гетьманського правління російськими імператорами (початок XVIII- початок XX ст.)</u></p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Реорганізація адміністративно-територіального устрою в українських землях після Люблінської унії. 2. Органи державної влади та місцевого управління в українських землях в складі Речі Посполитої. 3. Реорганізація адміністративно-територіального устрою на Україні після ліквідації Гетьманщини та Запорозької Січі. 4. Спроба реформування системи органів державного та місцевого управління згідно з проектом М. Сперанського, їх невдача і подальша бюрократизація. 5. Громадівсько-соціалістична модель організації державного управління та місцевого самоврядування в Україні М. Драгоманова. 6. Розвиток ідеї автономізму та федералізму в працях М. Грушевського. <p style="text-align: center;">Рекомендовані джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія України: Хрестоматія у 2-х частинах: – К.: 1996. – С. 192-199- 203.

	<p style="text-align: center;"><i>Основна література:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Киричук В.В. Історія державного управління в Україні. – К. 2000. – с.46-50. 2. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. Курс лекцій. – К. 1999. – с.65-70. <p style="text-align: center;"><i>Додаткова література:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. - К. 2001. – с. 60-64. 2. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Львів, 1995. – с. 34-35. 3. История государственного управления в России. Под ред. Проф. А.М. Марковой. – М, 1997. – с. 126-168. <p style="text-align: center;"><i>Завдання на СРС Опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати причини занепаду української національної системи управління в Речі Посполитій. 2. Вплив центральних органів Речі Посполитої на стан мас в Україні. 3. Визначіть позиції української старшини щодо реформаций в імперії. 4. Обґрунтуйте логічність зміни статусу козацтва в Російській імперії.
4	<p style="text-align: center;"><u>Семінар 4. Державне управління в Україні в період Центральної Ради, період Гетьманату та Директорії (1917-1920 рр.)</u></p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Утворення Центральної Ради та формування органів державного управління в Україні. 2. Реорганізація органів Державної влади та управління після проголошення Центральною Радою III-го та IV-го Універсалів. <i>Презентація.</i> 3. Встановлення гетьманського правління П. Скоропадського в Україні та створення структур державної влади і управління. 4. Спроби Директорії реорганізації територіального устрою та органів державної влади та управління у відповідності з “Тимчасовим Законом про державний устрій і порядок законодавства УНР”. Конституційний проект Отто Ейхельмана. <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані джерела:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія України: Хрестоматія у 2-х частинах: Ч. II – К.: 1996. – С. 14-35. <p style="text-align: center;"><i>Основна література:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Киричук В.В. Історія державного управління в Україні. – К. 2000. – с.99-105 1. Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. - К. 2001. – с.125-134, .144-161. 2. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. – К., 1993. – с. 74-91, 98-118, 254-337. <p style="text-align: center;"><i>Додаткова література:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. – с. 113-127, 197-231. 2. Копиленко О.Л., Копиленко М.Л. Держава і право України 1917-1920 рр.-

	<p>К., 1997. – с. 10-85.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Історія України (соціально-політичні аспекти) Заг. ред. Ковальського Б.П. – Ч. II. с. 29-82. 4. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – с. 116-131. 5. Мироненко О.М., Римаренко Ю.І. Українське державотворення. Словник-довідник. – с. 242-245. <p style="text-align: center;"><i><u>Завдання на СРС Опрацювати питання:</u></i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте роль М.С. Грушевського у відбудові держави. 2. Чому ради робітничих депутатів недовіряли Центральній Раді? 3. Якого політичного курсу дотримувався гетьман П. Скоропадський. 4. Визначить професійний рівень вищого керівництва Директорії та ЗУНР.
5	<p style="text-align: center;"><u>Державне управління в період встановлення та зміцнення радянської влади в Україні 1917-1945 рр.</u></p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прихід в Україні до влади більшовиків та створення ними радянської системи державного управління. 2. Перебудова державного апарату управління в Україні в зв'язку з запровадженням непу та створенням СРСР. Реорганізація державного управління в Україні відповідно з Конституціями УРСР 1929 р., 1937 р.. <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані джерела:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична історія України. – К.: - 2008. – с. 261, 262, 294, 342. <p style="text-align: center;"><i>Основна література:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія України. Навчальний посібник. Заг. ред. Б.П. Ковальський. – К.: 2002 – с. 184-192. 2. Киричук В.В. Історія державного управління в Україні. – К.: 2000. – с.144-148 3. Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. - К. 2001. – с.184-189. 4. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. – с. 368-387. <p style="text-align: center;"><i>Додаткова література:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія України. За ред. В.А. Смолія. – К., 1997. – с. 295-332. 2. Мироненко О.М., Римаренко Ю.І. Українське державотворення. Словник-довідник. – с. 251-252, 248-249. 3. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. – К.: 1993. – с. 92-98, 290-293. <p style="text-align: center;"><i><u>Завдання на СРС Опрацювати питання:</u></i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте еволюційний процес формування Конституцій УРСР (УСРР). 2. Прокоментуйте класовий характер підбору кадрів в Україні. 3. Оцініть спроби реформування системи державної влади та управління після смерті Й. Сталіна, в умовах вступу світу в епоху НТР. 4. Чому реформи державного управління в 60-70-х рр., їх декларативний характер?

6	<p style="text-align: center;"><u>Республіканські структури УРСР в період 1945-1991 рр.</u></p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перебудова апарату державної влади та управління в Україні в повоєнні роки. 2. Адміністративно-територіальний устрій та система органів державного управління в Україні в умовах хрущовської “відлиги” та поглиблення кризи радянської системи (1953-1991 рр.). <p style="text-align: center;">Рекомендовані джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична історія України. – К.: - 2008. – с. 261, 262, 294, 342. <p style="text-align: center;">Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Історія України. Навчальний посібник. <i>Заг. ред. Б.П. Ковальський.</i> – К.: 2002 – с. 184-192. 3. Киричук В.В. Історія державного управління в Україні. – К.: 2000. – с.144-148 4. Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. - К. 2001. – с.184-189. 5. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. – с. 368-387. <p style="text-align: center;">Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія України. За ред. В.А. Смолія. – К., 1997. – с. 295-332. 2. Мироненко О.М., Римаренко Ю.І. Українське державотворення. Словник-довідник. – с. 251-252, 248-249. 3. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. – К.: 1993. – с. 92-98, 290-293. <p style="text-align: center;">Завдання на СРС Опрацювати питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте еволюційний процес формування Конституцій УРСР (УСРР). 2. Прокоментуйте класовий характер підбору кадрів в Україні. 3. Оцініть спроби реформування системи державної влади та управління після смерті Й. Сталіна, в умовах вступу світу в епоху НТР. 4. Чому реформи державного управління в 60-70-х рр., їх декларативний характер?
7	<p style="text-align: center;"><u>Державне управління в незалежній Українській державі 1991-2000 рр.</u></p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проголошення незалежності України та формування нових органів державної влади і місцевого самоврядування, закріплення основних принципів їх діяльності в Конституції України 1996р. 2. Дальший пошук оптимальної моделі української держави, вищих органів державної влади та місцевого самоврядування в сучасних умовах. <p style="text-align: center;">Рекомендовані джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична система сучасної України. – К.: 1998. – с. 21-31. 2. Конституція України. – К.: 2014, – с. 20-57 <p style="text-align: center;">Основна література:</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія України. За ред. В.А. Смолія. – с. 393-404. 2. Історія України. Соціально-політичні аспекти: Навч. посібник. / Заг. ред. Ковальського Б.П.– Ч. II.– К., 2003. – С. 84-139. 3. Киричук В.В. Історія державного управління в Україні. – К. 2000. – с.168-185 4. Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. - К. 2001. – с.215-238. <p style="text-align: center;">Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України. К., 1996. 2. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – с. 180-185. 3. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. – с. 432-472. 4. Історія України за ред Ковальського Б.П.. Підручник. – К., 1998. <p style="text-align: center;"><u>Завдання на СРС Опрацювати питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. В чому сутність еволюційних змін в Конституції України?
8	<p style="text-align: center;"><u>Державне управління в Україні в ХХІ ст.</u></p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Реорганізація вищих органів влади на початку ХХІ ст. 2. Розвиток конституційних засад в 2004, 2010, 2014 рр.. <p style="text-align: center;">Рекомендовані джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична система сучасної України. – К.: 1998. – с. 21-31. 2. Конституція України. – К.: 2014, – с. 20-57 <p style="text-align: center;">Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія України. За ред. В.А. Смолія. – с. 393-404. 2. Історія України. Соціально-політичні аспекти: Навч. посібник. / Заг. ред. Ковальського Б.П.– Ч. II.– К., 2003. – С. 84-139. 3. Киричук В.В. Історія державного управління в Україні. – К. 2000. – с.168-185 4. Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. - К. 2001. – с.215-238. <p style="text-align: center;">Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України. К., 1996. 2. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – с. 180-185. 3. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. – с. 432-472. 4. Історія України за ред Ковальського Б.П.. Підручник. – К., 1998. <p style="text-align: center;"><u>Завдання на СРС Опрацювати питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте нові тенденції співпраці керівних органів України з зарубіжними партнерами.

6.Самостійна робота

Модуль I

Розділ I

Тема 1 Геополітичне становище України та його вплив на формування української державності, структур і механізмів управління.

1. Антське царство – праукраїнське державне утворення, його державний устрій.
2. Державне управління в часи князювання Володимира Святославовича та Ярослава Мудрого.
3. Продовження в Галицько-Волинському князівстві – державницьких традицій Київської Русі.

Рекомендовані джерела:

Історія України: Джерельний літопис – К.: КВЦ, 2012, - с. 31-44.

Основна література:

Грабовський С., Ставроян С., Шкляр Л. Нарис з історії українського державотворення. – К., 1995.

Дігтяр П. Історія держави і права України. – К., 1997.

Орленко В.І. Історія державного управління в Україні: Навчальний посібник. – Київ: КНЕТУ, 2001.

Бойко О.Д. Історія України: Навчальний посібник. 3-тє видання, виправлене, доповнене. – К.: Академвидав., 2007.

Киричук В. Історія державного управління в Україні. – К.: НТУУ "КПІ", 2000.

Додаткова література:

І. Підкова, Р. Шуст. Довідник з історії України. – К.: Генеза, 2006.

Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України: Навч. посіб. – К.: Атіка, 2006.

Розділ II

Тема 1 Організація державної влади та козацького самоврядування на Запорозькій Січі.

1. Запорозька Січ – особлива форма української національної держави та народовладдя. Структура органів козацького самоврядування.

Рекомендовані джерела:

Історія України: Джерельний літопис – К.: КВЦ, 2012, - с. 75-78.

Основна література:

Киричук В. Історія державного управління в Україні. – К.: НТУУ "КПІ", 2000.

Довідник з історії України. За ред. І. Підкови та Р. Шуста. – К.: Генеза, 2006.

Єрмолаєв В.М., Козаченко А.І. Органи влади і управління української держави(XVII-XVIII ст.). – Харків. Право.2002.

Запорозька січ – зародок української держави. Матеріали науково – практичної конференції. 23-24 листопада 2005 р. – К.: Вид. НАУ. 2006.

Історія України. За заг. Ред.. В.А. Смолія. – К., 1998.

Мала енциклопедія етнодержавознавства. – К., 1996.

Додаткова література:

Костомаров М. Книга буття українського народу. – К., 1994.

Розділ III

Тема 1 Періоди перебування історично українських земель в складі інших держав. Підпорядкування їх управлінським структурам (центральним, регіональним).

1. Адміністративно-територіальний устрій Галичини, Північної Буковини та Закарпаття. Система державної влади та управління на західноукраїнських землях.

Рекомендовані джерела:

Довідник з історії України. – К.: Генеза. – 2006.

Основна література:

С. Крупчан, Т. Крупчан, О. Скопенко, О. Іванюк., Ф. Левітас, М. Тараненко. Новий довідник: Історія України. – К.: тов «Казка», 2006.

Игнатов В.Т. История государственного управления России. – М.:2006.

Хрестоматія історії і права України. За ред. В.Д. Гончаренка. – К.: 2000.

Киричук В. Історія державного управління в Україні. К.: НТУУ "КПІ", 2000.

Костомаров М. Книга буття українського народу. – К., 1994.

Історія України. Соціально-політичні аспекти. Заг. ред Б.П. Ковальського – ч.ІІ – К.: 2003.

Додаткова література:

Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу. Українська державницька ідея... Укл. О. Шакало. – К.: МАУП, 2007.

Надолішній П.І. Теорія та історія державного управління. Навч. посібник. – Одеса.: ОРІДУ НАДУ, 2006.

Іванов В.М. Історія державного права України. Навч. посіб. – К.: Атіка, 2007.

Тема 2 Державницька думка в Україні в ХІХ – на початку ХХ ст.

1. Проаналізуйте процес виникнення та розвитку активної теоретичної діяльності видатних українських діячів в галузі державного будівництва.

Рекомендовані джерела:

Довідник з історії України. – К.: Генеза. – 2006.

Основна література:

С. Крупчан, Т. Крупчан, О. Скопенко, О. Іванюк., Ф. Левітас, М. Тараненко. Новий довідник: Історія України. – К.: тов «Казка», 2006.

Игнатов В.Т. История государственного управления России. – М.:2006.

Хрестоматія історії і права України. За ред. В.Д. Гончаренка. – К.: 2000.

Киричук В. Історія державного управління в Україні. К.: НТУУ "КПІ", 2000.

Костомаров М. Книга буття українського народу. – К., 1994.

Історія України. Соціально-політичні аспекти. Заг. ред Б.П. Ковальського – ч.ІІ – К.: 2003.

Додаткова література:

Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу. Українська державницька ідея... Укл. О. Шакало. – К.: МАУП, 2007.

Надолішній П.І. Теорія та історія державного управління. Навч. посібник. – Одеса.: ОРІДУ НАДУ, 2006.

Іванов В.М. Історія державного права України. Навч. посіб. – К.: Атіка, 2007.

Розділ IV

Тема 1 Відродження Української національної держави в умовах I Світової війни, національної революції, громадянської війни та іноземної інтервенції.

1. Покажіть відмінності державного управління в УНР та ЗУНР.

Рекомендовані джерела:

Мироненко О.М., Римаренко Ю.І. Українське державотворення. Словник-довідник. – К.: - с. 242-245.

Основна література:

Гісем О.В., Мартинюк О.О. Історія України: Навч.-практичний посібник. – Х.: «Ранок», 2010.

Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів до 21 ст. – Х.: «Одісей», 2008.

Малиновський В.Я. Державна служба: теорія і практика.: Навч. посібник. – К.: Атіка, 2003.

Киричук В. Історія державного управління в Україні. К.: НТУУ "КПІ", 2000.

Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Л., 1995.

Додаткова література

Шевчук В.П., Тараненко М.Т. Історія української державності. Курс лекцій. – К.: 1999

Музиченко П. Історія держави і права України. – К.: 1999

Модуль II

Розділ VI

Тема 1 Формування органів державної влади та управління в умова проголошення України незалежною державою.

1. З'ясуйте причини подальшої трансформації державної влади і місцевого самоврядування, закріплення основних принципів їх діяльності в Конституції України 1996, 2004, 2014 рр..

Рекомендовані джерела:

Конституція України. – К.: 2014 (зі змінами та доповненнями)

Основна література

Історія України. Соціально-політичні аспекти: Навч. посібник. / *Заг. ред. Ковальського Б.П.* – Ч. II. – К., 2003.

Киричук В.В. Історія державного управління в Україні. – К. 2000.

Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. - К. 2001.

Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Львів, 1995. – с. 37.

Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні. Підручник Бодрова І.І., Болдирев С.В., Величко В.О. – Харків: 2013 .

Додаткова література

- Музиченько П. Історія держави і права України. – К. 1999.
Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. Курс лекцій. – К. 1999. – с. 76-88.
Конституція України. К., 1996.

Тема 2 Пошук оптимальної моделі побудови демократичної України (1991-2017 рр.).

1. Логіка побудови системи управління в незалежній Українській державі (1991-2014 рр.)

Рекомендовані джерела:

Конституція України. – К.: 2014 (зі змінами та доповненнями)

Основна література

- Історія України. Соціально-політичні аспекти: Навч. посібник. / *Заг. ред. Ковальського Б.П.* – Ч. II. – К., 2003.
Киричук В.В. Історія державного управління в Україні. – К. 2000.
Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. - К. 2001.
Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Львів, 1995. – с. 37.
Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні. Підручник Бодрова І.І., Болдирев С.В., Величко В.О. – Харків: 2013 .

Додаткова література

- Музиченько П. Історія держави і права України. – К. 1999.
Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. Курс лекцій. – К. 1999. – с. 76-88.
Конституція України. К., 1996.

7. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Подається наприкінці робочої програми кредитного модуля (Додаток А).

8. Методичні рекомендації

При вивченні дисципліни рекомендується застосування загальнонаукових і спеціальних принципів і методів історичної науки. Це дає можливість студентам засвоїти необхідний обсяг науково-теоретичних знань, що обумовить можливість цілісного сприйняття процесів функціонування сучасного суспільства на національному й світовому рівнях, набути навички свідомої суспільно-політичної поведінки, оволодіти основами професійної діяльності.

Методологічне забезпечення дисципліни структуроване у трьох напрямках: 1) лекційна робота; 2) семінарські заняття; 3) самостійне опрацювання матеріалу.

При розгляді основних питань лекції рекомендується звернути увагу на історіографічний аналіз літератури, насамперед у контексті розгляду тих чи інших дискусійних питань. Під час ознайомлення студентів з різними думками істориків бажано пропонувати їм визначитися з власною позицією щодо проблемних питань з історії державного управління в Україні.

Структурування лекційного матеріалу повинно бути спрямовано на формування такої системи подачі лекції, що передбачає визначення причинно-наслідкових зв'язків історичних процесів, основних закономірностей, суті і наслідків їх окремих етапів. Також рекомендується при відтворенні закономірностей історичного життя українського народу визначати особливості та тенденції сучасного суспільно-політичного розвитку України, його перспективи.

Бажаним є також застосування нових навчальних технологій, що передбачає використання методів соціальних досліджень, математичної статистики й інших міждисциплінарних методик з метою визначення студентом своєї належності до певної соціальної групи та учасників спільної дії. Врахування цих рекомендацій дає можливість підтримувати сприятливий психологічний клімат при здійсненні виробничої або соціальної діяльності.

Бажаним є також застосування нових навчальних технологій, що передбачає використання методів соціальних досліджень, математичної статистики й інших міждисциплінарних методик з метою визначення студентом своєї належності до певної соціальної групи та учасників спільної дії. Врахування цих рекомендацій дає можливість підтримувати сприятливий психологічний клімат при здійсненні виробничої або соціальної діяльності.

З метою оптимізації пізнавальної активності студентів під час опрацювання лекційного матеріалу бажаним є застосування різноманітної наочності - історичних карт, структурно-логічних схем, хронологічних таблиць, ілюстративного матеріалу та ін.

Для додаткового оцінювання знань студентів на лекціях доцільно проводити експрес-контролі (2 експрес-контролів протягом семестру). Експрес-контроль бажано проводити на початку лекції, виділяючи на цей вид роботи 10-15 хвилин.

Під час проведення семінарських занять рекомендується організація дискусії між студентами з проблемних питань дисципліни, спрямовування цих дискусій у діалектико-матеріалістичний дискурс, акцентування уваги на узагальненнях, аналізі та синтезі наукової інформації історичного, політичного, гуманітарного характеру, формулювання власної позиції та оцінки студентом викладеного матеріалу з метою усвідомлення історичних особливостей пошуку оптимальної моделі будівництва незалежної України.

Стимулюванням творчої активності студентів може бути робота по підготовці та виголошенню на семінарі фіксованих реферативних виступів, цей вид роботи бажано доручати найкращим студентам.

Для активізації пізнавальної активності, опанування студентами джерельної бази курсу рекомендується організація відвідування та ознайомлення навчальних груп з музейними фондами. З метою практичної реалізації вивченого бажано також запропонувати студентам виготовити наочний матеріал.

Оптимальною формою науково-дослідної роботи студентів може бути також участь у науково-практичних конференціях - насамперед тієї, що її щороку проводить кафедра історії («Україна: історія, культура, пам'ять»). Бажаним є заохочення студентів до участі у факультетській або університетській олімпіаді.

Самостійне опрацювання матеріалу орієнтоване на творче опрацювання лекцій (36 годин). Метою цієї роботи є формування у студентів навичок науково-дослідної праці, яка передбачає набуття вміння самостійно працювати з історичною літературою, використовувати методи аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення та систематизації,

доповнювати монографічні видання джерельною базою (документами і матеріалами, періодикою).

Пропонується впровадження рейтингової системи оцінки успішності засвоєння навчального матеріалу з дисципліни. Рейтинг складається з балів, що отримуються за роботу на 7 лекціях, і роботи на 7 семінарських заняттях, 2 експрес-контролях, також беруться до уваги штрафні та заохочувальні бали. Для заохочення студентів у додаткових формах роботи їм надаються додаткові рейтингові бали від 5-ти до 7-ти.

9. Рекомендовані джерела та література:

9.1. Рекомендовані джерела:

1. Довідник з історії України. За ред. І. Підкови та Р. Шуста. – К.: Генеза, 2006.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування України» // Відомості Верховної Ради(ВВР)//. – 2008.
3. Закон України «Про місцеві державні адміністрації»// ВВР. – 2008 № 27-28.
4. Історія України від найдавніших часів до сьогодення: збірник док. і матеріалів / За заг. ред. А. П. Коцура, Н. В. Терес. — К.; Чернівці : Книга XXI, 2008. — 1100 с.
5. Історія України: Джерельний літопис. – К.: КВЦ, 2012. – 832 с.
6. Історія України: Хрестоматія: у 2-х ч. — Вид. 2-ге перероб. і доп. / Упор. С. М. Клапчук (керівник), Б. І. Білик, Ю. А. Горбань та ін. — К. : ІЗМН, 1996. — Ч. 1. — 372 с.; Ч. 2. — 336 с.
7. Хрестоматія історії і права України. За ред. В.Д. Гончаренка. – К.: 2000.

9.2. Основна література:

1. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу. Українська державницька ідея... Укл. О. Шакало. – К.: МАУП, 2007.
2. Запорозька січ – зародок української держави. Матеріали науково – практичної конференції. 23-24 листопада 2005 р. – К.: Вид. НАУ. 2006.
3. История государственного управления в России: Хрестоматия. Под общ. ред. проф. Р.Т. Пихои. – М., 2003.
4. Історія державного управління в Україні. За ред. В. Філіповського: К., 2007.
5. Історія України. Загальна редакція Ковальського Б.П. – К.: Вища школа, 1998.
6. Історія України. Частина II, за ред. Ковальського Б.П. – К.: НТУУ «КПІ», 2004.
7. Киричук В., Тумциник В. Історія державного управління. – К.: 2001.
8. Киричук В.В. Історія державного управління в Україні. Курс лекцій. – К.: НТУУ «КПІ», 2000.
9. Малиновський В.Я. Державна служба: теорія і практика.: Навч. посібник. – К.: Атіка, 2003.
10. Мухаєв Р.Т. История государственного управления в России. – ЮНИТИ, 2007.
11. Надолішній П.І. Теорія та історія державного управління: Навчальний посібник. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2006
12. Орленко В.І. Історія державного управління в Україні: Навчальний посібник. – Київ: КНЕТУ, 2001.
13. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. – К.: 1999.

9.3. Додаткова література:

1. Білоконь М. В. Органи державного управління та місцеве самоврядування в Російській імперії у другій половині XIX ст.(на матеріалах Лівобережної України): історико-правове дослідження. Автореферат дис.... канд. юр. наук. – К.: 2002.
2. Бойко О.Д. Історія України: Навчальний посібник. 3-тє видання, виправлене, доповнене. – К.: Академвидав., 2012.
3. Войтович Р. Модернізація державного управління в умовах глобальної інтеграції. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України, (2). – К.: 2013. – с.14-23.
4. Дігтяр П.А. Історія держави і права України. – К.: 2000.
5. Єрмолаєв В.М., Козаченко А.І. Органи влади і управління української держави(XVII-XVIII ст.). – Харків. Право.2002.
6. Игнатов В.Т. История государственного управления России. – М., 2006.
7. Іванов В. М. Історія держави і права України. – К.: 2013.
8. Іванов В.М. Історія державного права України. Навч. посіб. – К.: Атіка, 2007.
9. Іншин М. І. Історія виникнення, розвитку та формування державної служби в Україні. Юридична наука і практика, (2). – К.: 2011. – с. 4-9.
10. Історія України. За ред. Ковальського Б.П. – К.: Вища школа , 1998.
11. Калініченко В.В., Рибалка І.К. Історія України. Частина III: 1917-2003рр.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2004.
12. Кобилецький М. М. Утворення ЗУНР, її державний механізм та діяльність (1918-1923 рр.) (Doctoral dissertation, Львів: Львівський державний університет ім. Івана Франка). – Л.: 1998.
13. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів до 21 ст. – Х.: «Одісей», 2008.
14. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України: Навч. посіб. – К.: Атіка, 2006.
15. [Мельниченко А. А.; Мельниченко, С. В. Антикризове державне управління в контексті подолання проблеми бідності: соціологічний підхід](#) – К.:2010
16. Надолішній П. Державне управління в Україні на перехресті тисячоліть: виклики, загрози і перспективи. Актуальні проблеми державного управління, (2). – К.: 2014. – с. 3-11.
17. [Пермінова С. О. Державне та регіональне управління.](#) – К.:2013
18. [Петровська І. П.; Філобоченко В. В. Державне регулювання в умовах інноваційного розвитку.](#) – К.: 2011
19. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України. Неупереджений погляд... Харків: ВД «Школа», 2007.
20. Пилипишин В. П. (2011). Поняття та основні риси державного управління. Юридична наука і практика, (2). – К.: 2011. – с. 10-14.
21. Пилипишин В. П. Поняття та основні риси державного управління. Юридична наука і практика, (2). – К.: 2011. – с.10-14.
22. Політична історія України. За ред. В.І. Танцюри. К.: Академ. видав, 2008.
23. Рекотов П. В. Органи управління на окупованій території України (1941–1944 рр.). Український історичний журнал, (3). – К.: 1997. – с. 90-101.
24. С. Крупчан, Т. Крупчан, О. Скопенко, О. Іванюк., Ф. Левітас, М. Тараненко. Новий довідник: Історія України. – К.: тов «Казка», 2006.

25. Телешун С. О. (2000). Державний устрій України: проблеми теорії і практики. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук. – К.: 2000.
26. Чуткий А.І. Історія України: Навч. посіб... – К.: МАУП, 2006.
27. Яременко О. І. Державне управління в Україні в період гетьманату (квітень-грудень 1918 р.). Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління – К.: 1999.
28. Яцуба В. Г. Кадрове забезпечення державного управління (організаційно-правовий аспект). Акад. держ. упр. при Президентові України. – К.: 1999.

9.3 Інформаційні ресурси

1. Болонський процес в Україні: стан та проблеми реалізації : [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/May08/09.htm>
2. Верховна рада України rada.gov.ua
3. Електронний архів КПІ <http://ela.kpi.ua>
4. Інститут історії України <http://history.org.ua>
5. Національна бібліотека України <http://nbuv.gov.ua>
6. Національна історична бібліотека України <http://nibu.kiev.ua>

Додаток А

Рейтингова система оцінювання результатів успішності студентів всіх спеціальностей

Розподіл навчального часу за видами занять і завдань з дисципліни згідно з робочим навчальним планом.

Семестр	Навчальний час		Розподіл навчальних годин			Контрольні заходи
	Кредити	Академ. години	Лекції	Семінари	Самостійна робота студентів	Семестрова атестація
1/2	2	60	18	18	24	Залік

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, які він отримує за:

- 1) роботу на 9 лекціях (конспект 9 лекцій, відповіді на 9 експрес-контролях);
- 2) роботу на 8 семінарських заняттях;

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

1. Робота на лекціях

Ваговий бал	- 1 бал
1.1. Максимальна кількість балів за конспект лекцій	- 1 бал
Кількість балів без наявності конспекту лекцій	- 0 балів

Максимальна кількість балів на всіх лекціях дорівнює
1 бал x 9 = 9 балів (при наявності конспекту лекцій)

1.2. Експрес-контроль. Ваговий бал - 3 бали

Повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації) - 3 бали;
Достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації)
або повна відповідь з незначними неточностями - 2 бали;
неповна відповідь (але не менше за 60% потрібної інформації) - 1 бал;
незадовільна відповідь - 0 балів.

Максимальна кількість балів за роботу на лекціях

- 9 б. + 27 б. = 36 балів

2. Опрацювання на семінарських заняттях лекційного матеріалу

На кожному семінарському занятті обпитується кожен студент.

Ваговий бал - 8 (rk = 8). Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює **8 балів x 8 = 64 бали.**

Критерії оцінювання відповідей:

глибоке розкриття питань семінару, - 8 балів;
вільне володіння матеріалом - 6 балів;
неповна багаторазова участь у роботі семінару - 3 бали;
участь у роботі семінару - 0 балів.
відповідь не по суті; вкрай обмежена відповідь.

Стартовий рейтинг студента формується як сума всіх рейтингових балів,, отриманих протягом семестру, а також заохочувальних/штрафних балів.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру (семестровий рейтинг RD) складає:

RD = 36б. + 64б. = 100 балів

Штрафні та заохочувальні бали нараховуються за:

Штрафні бали:

- відсутність без поважних причин на семінарському занятті або на лекції - 2 бали.

Заохочувальні бали:

- виконання завдань із удосконалення дидактичних матеріалів з дисципліни (складання карт, схем, таблиць, презентацій) - 5-6 балів;
- відвідування музеїв і використання в роботі над курсом музейного матеріалу - 6 балів;
- участь у студентській науковій конференції - 7 балів.
- Участь у факультетській або університетській олімпіаді - 7 балів.

Наприкінці семестру викладач може додати до рейтингу бонус (від 1 до 2 балів) за надзвичайну активність, за 100% відвідування тощо.

За результатами навчальної роботи за перші 7 тижнів «ідеальний студент» має набрати 40 балів. На першій атестації (8-й тиждень) студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг не менше 20 балів.

За результатами 13 тижнів навчання «ідеальний студент» має набрати 80 балів. На другій атестації (14-й тиждень) студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг не менше 40 балів.

Рейтингова шкала з дисципліни «Україна в контексті історичного розвитку Європи» складає 100 балів. Необхідною умовою допуску до заліку має бути не менше 40 набраних за семестр балів. Для отримання заліку з кредитного модуля «автоматом» потрібно мати рейтинг не менше 60 балів. Студенти, які наприкінці семестру мають рейтинг менше 60 балів, а також ті, хто хочуть підвищити оцінку в системі ECTS, виконують залікову контрольну роботу. Застосовується м'яка PCO – студент отримує більшу з отриманих оцінок – за результатами залікової контрольної роботи або «автоматом».

3.Залікова контрольна робота.

Ваговий бал - 100 балів.

Завдання контрольної роботи складається з двох питань різних розділів робочої програми, взятих з переліку питань з Додатка В. Максимальна кількість балів, передбачена за відповідь на кожне питання – 50 балів.

Критерії оцінювання залікової контрольної роботи:

100 – 95 балів – повні відповіді на всі питання або є окремі несуттєві неточності, або не більше трьох помилок в завданнях;

94 – 85 балів – присутні неточності в відповідях на теоретичні запитання, є помилки в завданнях, або неточності в обґрунтуванні відповіді аналітичного завдання;

84 – 75 балів – неповні відповіді на теоретичні питання та аналітичне завдання, не більше п'яти помилок в завданнях;

74 – 65 балів – неповні відповіді на теоретичні питання, є суттєві помилки в обґрунтуванні аналітичного завдання, або відповідь на нього взагалі відсутня;

64 – 60 балів – недостатні відповіді на теоретичні питання, є суттєві помилки в обґрунтуванні аналітичного завдання.

0 балів – незадовільні відповіді на питання або взагалі відсутні.

Оцінки (ECTS та традиційні) до відомості виставляються згідно з таблицею:

Значення рейтингу з дисципліни $R = r_C + r_E$	Традиційна оцінка
95-100	відмінно
85- 94	дуже добре
75- 84	добре
65-74	задовільно
60-64	достатньо
Менше 60	незадовільно
Не виконано програму кредитного модуля, $r_C < 40$	не допущено

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ»

Загальна кількість контрольних завдань – 25, визначена з врахуванням основних тем обох модулів та найголовніших проблем навчальної дисципліни.

Основною метою контрольних завдань є визначення рівня знань студентів, їх уміння аналізувати основний матеріал, визначати стратегічні і практичні позиції історичної минувшини, робити логічні висновки з аналізу кожної проблеми. Важливою складовою контролю є демонстрація студентами уміння знайти елементи впливу історичних подій на сучасність.

№1

1. Політична влада та державний устрій Київської Русі, місце і роль у ній великого князя, боярської думи та народних зборів (віче).
2. Реформи державного управління в 60-х - 70-х рр. ХХ ст., їх декларативний характер.

№2

Центральні органи влади та управління в українській Гетьманській державі в часи Богдана Хмельницького.

Перебудова державного апарату управління в Україні у зв'язку з запровадження НЕПу та утворенням СРСР.

№3

1. Державний устрій української Гетьманської держави за умовами «Гадяцького трактату» І. Виговського.
2. Проголошення в Україні Радянської влади та створення органів державного управління в 1917-1920рр.

№4

1. Адміністративно-територіальний устрій Великого Литовсько-Руського князівства, система його найвищих органів державної влади та місцевого управління.
2. Перебудова державного апарату управління в повоєнні після ВОВ роки. Реформа системи управління Західної України (1945 – 50-ті рр.).

№5

1. Органи державної влади Речі Посполитої та реорганізація місцевих органів управління в Україні після укладення Люблінської унії.
2. Надання надзвичайних повноважень вищим, місцевим органам влади у зв'язку з нападом фашистської Німеччини на СРСР в період ВОВ.

№6

1. Геополітичне положення України та вплив його на формування української державності, державних структур влади та управління.
2. Прийняття нової Конституції України та закріплення в ній нового адміністративно-територіального устрою, структур державної влади та управління (90-ті рр. ХХ ст. – 10-ті рр. ХХІ ст.).

№7

1. Державний устрій та механізм державного управління Галицько-Волинського князівства.
2. Реформування системи державної влади і управління в Україні, СРСР після смерті Й. Сталіна, в умовах вступу світу в епоху науково-технічної революції.

№8

1. Обмеження автономії України та перше скасування гетьманського правління Петром І., Катериною ІІ.
2. Розробка основоположниками марксизму-ленінізму теоретичних основ комуністично-радянської моделі держави, її суть.